

Výchova k hodnotám v současné rodině ve Zlínském kraji

Zuzana Polame, DiS.

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Zuzana Polame, DiS.
Osobní číslo: H160108
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: Kombinovaná
Téma práce: Výchova k hodnotám v současné rodině ve Zlínském regionu

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti axiologie, hierarchizace hodnot a výchovy k hodnotám.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

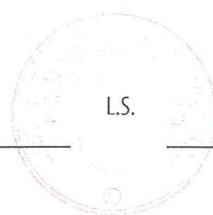
Seznam doporučené literatury:

- KOPŘIVA, Karel. Lidský vztah jako součást profese: s předmluvou Jiřiny Šiklové. Praha: Portál, 2006. ISBN 8073671816.
KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
MATOUŠEK, Oldřich. Slovník sociální práce. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-807367-368-0.
MLČÁK, Zdeněk. Profesionální kompetence sociálních pracovníků a jejich hodnocení klienty. Ostrava: REPRONIS, 2005. ISBN 80-7368-129-3.
CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: zásady kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PhDr. Lenka Haburajová Ilavská, PhD.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **4. října 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2020**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 22. ledna 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně
8.6.2020

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

²⁾ Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, ušije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Opírá-li autor takového díla udělit svolení bez vádného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k větší výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou výchovy k hodnotám v současné rodině. Cílem práce je zjistit, jakým způsobem současné rodiny ze Zlínského regionu vedou své děti k hodnotám. Ke sběru dat je v práci využita metoda dotazníkového šetření. Dále jsou využity metody obsahové analýzy a syntézy. Zjištěním v této bakalářské práce je především to, že předávání správných hodnot svým dětem považují obyvatelé Zlínského kraje za velmi důležité. Respondenti nejčastěji dětem předávají hodnoty, které jim dříve předali jejich rodiče, což tuto důležitost potvrzuje. Pro respondenty jsou nejdůležitějšími hodnotami především zdraví a láska, ale také svoboda, vzdělání a kariéra. Tyto hodnoty respondenti označovali častěji než např. pomoc druhým nebo přátelství a charakter.

Klíčová slova: dotazník, hodnoty, Maslowova pyramida, postmoderní rodina, rodina, systém hodnot.

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the issue of education for values in the current family. Focus on whether you want families in the Zlín region to lead their children to values. A questionnaire survey method is available for data collection. Methods of content analysis and synthesis are also available. The findings in this bachelor's thesis focus on the fact that passing on administrative values to their children is looking forward to the inhabitants of the Zlín region as very important. Respondents expect children who predict the values previously passed on to them by their parents, who confirm this importance. The most important values for the response are those that are for health and love, but so are freedom, education and career. Respondents described these values more often than, for example, the help of another or friendship and character.

Keywords: family, Maslow's pyramid, postmodern family, questionnaire, values, value system.

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce doc. PhDr. Lence Haburajové Ilavské, Ph.D. za odborné vedení.

Dále bych chtěla poděkovat své rodině a svým kolegům za podporu po celou dobu mého studia. Také bych chtěla poděkovat respondentům za ochotu a poskytnutý čas při vyplňování dotazníku pro tuto bakalářskou práci.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

I	OBSAH	8
II	ÚVOD	10
III	TEORETICKÁ ČÁST	12
IV	1HODNOTY A POSTMODERNÍ RODINA	13
1.1	DRUHY HODNOT	14
1.2	POZITIVNÍ HODNOTY	16
1.2.1	EMOČNÍ INTELIGENCE.....	16
1.2.2	PROSOCIÁLNOST A ALTRUISMUS.....	17
1.2.3	MORÁLNÍ POVĚDOMÍ.....	17
1.3	VÝVOJ A CHARAKTERISTIKY POSTMODERNÍ RODINY	18
V	UTVÁŘENÍ SYSTÉMU HODNOT	21
2.1	HODNOTOVÝ SYSTÉM A PRIORITY	21
2.2	BUDOVÁNÍ SYSTÉMU HODNOT	22
2.3	RODINA A JEJÍ VÝZNAM PŘI UTVÁŘENÍ HODNOT	24
VI	II	26
VII	PRAKTICKÁ ČÁST	26
VIII	3
	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	27
3.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	27
3.2	VÝZKUMNÉ CÍLE A OTÁZKY	27
3.3	DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	27
3.3.1	POUŽITÁ METODA.....	27
3.3.2	PILOTÁŽ.....	28
3.3.3	REALIZACE.....	28
3.4	VÝZKUMNÝ VZOREK	29
3.5	VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	32
3.6	INTERPRETACE DAT A DISKUZE	39
3.7	DOPORUČENÍ PRO PRAXI	41
IX	ZÁVĚR	42
X	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	44
XI	SEZNAM OBRÁZKŮ	46
XII	SEZNAM PŘÍLOH	47

XIII	
PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK	48

ÚVOD

Vytváření systému hodnot v životě člověka patří mezi nejdůležitější formy rozvoje osobnosti. Systém hodnot ovlivňuje celý život člověka a určuje jeho nejvýznamnější priority. Společnost se oproti předchozím dekádam významně změnila, a to zejména s ohledem na rozvoj informačních a komunikačních technologií. Otázkou je, na jakých hodnotách je současná společnost postavena a jaké jsou priority rodičů, které následně předávají svým dětem.

V současnosti může člověk uznávat velké množství hodnot, proto je důležité, aby jeho priority byly jasně vymezeny, a člověk tak věděl, k čemu může v životě směřovat. Hodnoty se zpravidla předávají z generace na generaci a práce se snaží zjistit, zda-li je tomu tak i v současnosti. Pozitivní hodnoty jako výchova k altruismu a respektu k druhým může zlepšit celkové fungování společnosti, a zajistit tak příjemnější a efektivnější soužití lidí po celém světě.

Bakalářská práce se zabývá problematikou výchovy k hodnotám v současné rodině. Cílem práce je zjistit, jakým způsobem současné rodiny ze Zlínského regionu vedou své děti k hodnotám. Ke sběru dat je v práci využita metoda dotazníkového šetření. Dále jsou využity metody obsahové analýzy a syntézy. Práce si stanovuje následující výzkumné otázky:

VO1: Nakolik považují rodiče v současné společnosti výchovu k hodnotám za důležitou?

VO2: Shodují se partneři při předávání hodnot svým dětem?

VO3: Z jakého zdroje současní rodiče čerpají inspiraci pro předávání hodnot svým dětem?

VO4: Jakým způsobem předávají rodiče hodnoty svým dětem?

VO5: Jaké hodnoty považují současní rodiče za nejdůležitější?

Práce se zaměřuje na problematiku hodnot v životě člověka a jejich významu. Nejprve jsou rozlišeny jednotlivé druhy hodnot, dále hodnotový systém a priority včetně utváření žebříčku hodnot člověka. V práci jsou dále zmíněny pozitivní hodnoty, které by měli lidé získávat, a to emoční inteligence, prosociálnost, altruismus a také morální povědomí. Teoretická část rovněž poukazuje na vývoj a charakteristiky postmoderní rodiny a vliv rodiny na význam vytváření systému hodnot.

Praktická část práce se zabývá provedeným kvantitativním výzkumem, který byl realizován prostřednictvím dotazníkového šetření. Nejprve je představen výzkumný problém, cíle výzkumu a průběh realizace. Následně jsou uvedeny charakteristiky vzorku respondentů. Stežejní část práce interpretuje zjištěné názory a postoje obyvatel Zlínského

regionu na problematiku předávání hodnot při výchově dětí. Dotazníkové šetření bylo určeno pro rodiče s alespoň jedním dítětem, aby bylo zajištěno, že zjištěné výsledky vychází z praktických zkušeností a života respondentů. Výsledky shrnuty a porovnány s výsledky jiných studií. Vytvořena jsou rovněž doporučení pro praxi v podobě rozvinutého cvičení pro osobní rozvoj a uvědomění si hodnotového systému sebe i svých dětí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HODNOTY A POSTMODERNÍ RODINA

Pojem hodnota je velmi obecným termínem, kterým lze označit mnoho jevů. Pojem hodnota prolíná tematiku společenského i osobního života v kulturách po celém světě. Kučerová (1996) pojmem hodnota označuje něco, o co se v životě člověka stojí za to snažit, a co je předmětem jeho chtění nebo touhy.

Pod pojmem hodnota je možné představit si rozmanitou oblast, může se jednat o psychologickou vlastnost, materiální podnět nebo filosofickou hodnotu ve vztahu k nejrůznějším vědeckým disciplínám jako sociologie, etika, pedagogika a mnoho dalších. (Kraus, Poláčková, 2001)

Pokud se soustředíme na vztah každého jedince k hodnotám, jako konkrétní hodnotu si lze představit téměř cokoli. Tato skutečnost poukazuje na individualitu každého jedince a vliv společnosti, ve které se pohybuje (Kraus, Poláčková, 2001), což je probíráno v kapitolách níže. Bakalářská práce se zaměřuje na konkrétní téma hodnoty v rodině a výchově, což je téma, týkající se všech kultur na světě. Rodina je dle názoru autorky základem každé společnosti a předpokladem pro možnost další existence a vývoje lidské rasy. Její důležitost v kontextu hodnot je nepopíratelná.

Dorotíková (1999) považuje svět hodnot za svět vztahů. Hodnoty nemohou existovat samostatně, ale pouze v kontextu vztahů a pro každého člověka a společnost mají jistý význam. Člověk se snaží rozumět svému okolí a na základě svých postojů vůči němu si vytváří vlastní žebříček hodnot. Základní hodnoty člověka určuje společnost, ve které žije a ty zahrnují tzv. obecně platné hodnoty neboli normy chování, jež společnost uznává.

Z filozofického hlediska se člověk snaží o to, aby se naučil hodnoty vnímat a používat je v životě. K některým duchovním hodnotám může mít člověk přirozené dispozice, např. k hodnotám uměleckým či estetickým. Schopnost člověka takové hodnoty využít se odvíjí od jeho vlastního postoje k nim a snahy je dále rozvíjet. Rozvíjení hodnot je procesem s konkrétním zaměřením a odpovídá zvláštní povaze každé hodnoty i člověka. (Kopřiva, 2006) Autorka práce se domnívá, že pokud jedinec v životě disponuje potenciálem pro rozvoj konkrétní pozitivní hodnoty (talentu), je zapotřebí, aby ji rozvíjel systematicky a aktivně se o rozvoj svých schopností snažil. V opačném případě nemusí být jeho talent rozvinut natolik, aby utvářel pozitivní hodnoty, které od nich jedinec očekává.

Osobnost člověka je utvářena tím, jaké hodnoty dotyčný uznává a naopak. Hodnoty jsou člověku vštěpovány společností a sociálními útvary jako rodina, škola a jejich konkrétní podobu určuje konfrontace okolí s vnitřním světem jeho osobnosti.

Konkrétně mohou být hodnoty utvářeny z širšího hlediska kulturou, náboženstvím, kolektivy a dalšími skupinami. Vůči těmto vlivům si jedinec utváří své postoje a názory. Formování hodnot je dále určeno vývojem člověka a zkušenostmi, které v životě získal. (Možný, 2008) Společnost, ve které se člověk pohybuje proto má na utváření jeho žebříčku hodnot značný vliv a rovněž také stanovuje základní hodnoty, k nimž si jedinec vytváří vztah. Jako hlavní hodnoty v současné moderní společnosti bychom mohli označit např. zdraví, lásku, pomoc druhým, mír, ale také kariéru a ekonomickou stabilitu.

1.1 Druhy hodnot

V souvislosti s hodnotami je potřeba vymezit jejich různé typy a formy. Sak (2002) poukazuje na existenci hodnot materiálních a duchovních. Tyto druhy pak další autoři rozdělují nebo pojímají vlastním pohledem. Např. Kučerová (1996) rozlišuje ekonomické a přírodní hodnoty, které spadají do kategorie materiálních hodnot. Ekonomické hodnoty vychází z lidských potřeb a vztahují se k jeho přirozeným lidským potřebám jako jídlo, přístřeší, oblečení a další oblasti plnohodnotného života. Autorka práce v tomto tvrzení shledává souvislost s Maslowovou pyramidou lidských potřeb, která rozlišuje pět základních typů potřeb a jejich hierarchické postavení: (Tureckiová, 2004)

1. Fyziologické potřeby – spánek, jídlo, toaleta, voda
2. Potřeba jistoty – přístřeší, živobytí
3. Potřeba sounáležitosti – být součástí kolektivu, patřit do společnosti
4. Potřeba uznání – respekt a tolerance
5. Potřeba seberealizace – úspěch a uskutečnění snů (osobní a profesní rozvoj)

Zdroj: Filosofie úspěchu, 2014

Grafické znázornění pyramidy poukazuje také na hierarchii jednotlivých

ekonomických potřeb člověka. Tureckiová (2004) dále uvádí, že proto, aby člověk mohl plnohodnotně uspokojit celou pyramidu potřeb, nemůže žádný článek vynechat. Pyramida má také ten význam, že pokud je naplňování potřeb v některém z jejích článků narušeno, narušeny jsou i veškeré články pyramidy nad ním. V praxi můžeme prezentovat příklad, kdy seberealizace člověka či potřeba uznání nemůže být zcela naplněna, pokud člověk nemá splněnou základní potřebu jistoty v podobě přístřeší a živobytí.

Kučerová (1996) dále zmiňuje materiální hodnoty, které si člověk nemůže zakoupit jako hodnoty přírodní a řadí mezi ně přírodní jevy, bohatství apod. Na druhé straně stojí hodnoty duchovní. V této oblasti se jedná nejen o to, co člověk k životu potřebuje, ale také o to, co ctí a má pro něj zvláštní význam. Autorka práce se přiklání k tomuto rozdělení jako doplnění, jelikož tyto hodnoty považuje za důležité, Maslowova pyramida je však nezahrnuje.

Prudký (2010) uvádí rozdělení hodnot z psychologického hlediska a rozlišuje hodnoty jako obecné cíle, hodnoty jako prostředky, hodnoty jako zdroj úsilí a hodnoty jako kritéria.

- Hodnoty v podobě obecných cílů mají pro člověka určitý smysl nebo cenu, jedná se o mír, rodinu, zdraví, štěstí apod.
- Hodnoty jako prostředky mají pro člověka prospěch a dokazuje jimi něčeho významného.
- Hodnoty jako zdroj úsilí se vztahují ke snaze o objekt zájmu, existuje zde protiklad potěšení a protihodnoty za něj, např. luxusní majetek vs. vysoká cena, požitok z cigarety vs. zdraví.
- Hodnoty jako kritéria slouží jako prostředek pro posuzování předmětů a událostí.

Prudký (2010) dále rozlišuje hodnoty jako objekt zájmu (pozitivní vs. negativní postoje), hodnoty jako cíle, hodnoty jako nástroje orientace, hodnoty jako kritéria rozlišování. Dále rozlišuje další možnou kategorizaci hodnot na hodnoty výkonu (úspěch), hodnoty prožitku (požitok z cigarety) a hodnoty postoje (hrdost, důstojnost).

Autorka práce se nejvíce ztotožňuje právě s tímto posledním rozdělením, které dle jejího názoru nejlépe odráží význam jednotlivých druhů hodnot. Limitací zde může být skutečnost, že se dle jejího vztahují převážně k hodnotám duchovním. Do výchozího rozdělení podle Saka (2002) autorka práce aplikuje toto rozdělení na oblast duchovních hodnot se snahou zmínit i hodnoty materiálního typu:

- Hodnoty výkonu – sportovní výkon, pracovní úspěch, suma vydělaných peněz
- Hodnoty prožitku – prožitek z umění, doteku, blízkosti druhého, okamžiku
- Hodnoty postoje – morální hodnoty, schopnost stát za svým názorem

V následující části práce jsou vymezeny pozitivní hodnoty současné společnosti, které by měly být v rámci výchovy k hodnotám předávány dalším generacím.

1.2 Pozitivní hodnoty

V rámci této bakalářské práce chce autorka rovněž zmínit základní a nejdůležitější pozitivní hodnoty, které má rodina dítěti předávat. Jedná se o emoční inteligenci, prosociálnost a morální povědomí.

1.2.1 Emoční inteligence

Emoční inteligence lze charakterizovat jako schopnost zvládnutí svých emocí a schopnost vcítění se do emocí druhých. Jejich význam především k upevnování komunikačních a sociálních schopností dítěte, které následně uplatní ve svém budoucím životě. Emoční inteligence člověka předpovídá jeho úspěch v budoucím životě, konkrétně v oblasti profesní dráhy, partnerských vztahů i mezilidských vztahů obecně, proto je důležité předávat dítěti tuto hodnotu. (Goleman, 2011) Všechny tyto oblasti jsou pro život velmi důležité, proto by dle názoru autorky měla být emoční inteligence pozitivně budována nejen proto, že sama o sobě představuje pozitivní hodnotu, ale také člověku určitou míru samostatnosti a dovednosti utvářet svůj žebříček hodnot správně.

Emoční inteligenci lze také definovat jako „*soubor vlastností, které jsou zcela nezávislé na IQ, a které při plném rozvinutí mohou mít ohromující vliv na štěstí a profesní úspěch jednotlivce.*” (Wilding, 2010, s. 21) Existují základní dvě roviny těchto nabytých schopností, a to schopnost regulovat vlastní emoce člověka (vnitřní faktor) a schopnost přizpůsobovat se emocím druhých osob, dle momentální situace (vnější faktor).

Emoční inteligence představuje souhrn vlastností a schopností, mezi které patří schopnost seberegulace, sebeovládání, empatie a řízení vztahů. Emočně inteligentní člověk je vytrvalý, dokáže odložit vlastní uspokojení, a tím sám sebe motivovat. Emoční inteligence propojuje charakter, city a instinkty člověka. (Goleman, 2011) Pokud rodina dokáže předat dítěti právě tyto schopnosti, jeho potenciál pro dosažení úspěchů v životě se tímto zvyšuje.

1.2.2 Prosociálnost a altruismus

Prosociální chování člověka vychází z upevnění jeho altruistických hodnot a schopností brát ohledy na druhé lidi, soucítit s nimi a být jim nápomocen. Altruismus představuje nesobecký způsob myšlení a jednání ve prospěch ostatních, které se stává opakem sobectví a egoismu. Prosociální chování člověka přispívá k užitku druhé osoby nebo skupiny osob bez toho, aby očekával odměnu. Člověk jedná tak, aby ostatní učinil spokojenější, neočekává však za své jednání protislužbu. (Votava, 2019)

I tento způsob chování považuje autorka práce za klíčový pro dosažení spokojeného života. Jedinec nemůže žít a jednat pouze s egoistickými pohnutkami a kvůli vlastnímu prospěchu. Naopak také ovšem musí znát optimální míru prosociálního chování z toho důvodu, aby jeho dobrých úmyslů lidé nezneužívali. Schopnost aplikovat prosociální chování ve správných situacích mu pak může dát jedinci právě emoční inteligence definovaná výše. Na tomto příkladu můžeme vidět, jak se pozitivní hodnoty vzájemně prolínají.

Z obecného hlediska lze prosociální jednání charakterizovat jako styl života a komunikace s druhými, který slouží ve prospěch ostatních a zároveň přináší dobrý pocit samotnému člověku. Ten dané jednání vykonává z vlastní vůle a dobrovolně, jelikož přispívá ke kvalitě jeho života a blaho ostatních považuje i za blaho vlastní. (Votava, 2019)

Existuje několik základních pilířů prosociálního jednání, mezi ty řadíme fyzickou pomoc, např. pomoc starému člověku s nákupem nebo pomoc nemohoucímu. Dále se člověk učí učit se, těžit ze vzdělávacích příležitostí ve svém životě a poskytovat druhým informace. Měl by být schopen tvořit i zasahovat do svého okolí a umět měnit své prostředí k lepšímu. Důležité je také, aby byl schopen společně žít ve své komunitě a dokázal spolupracovat s dalšími lidmi a efektivně s nimi komunikovat. Měl by být schopen druhým porozumět, zvládat konflikty a mít úctu ke vzájemnému porozumění. (Matějček, 2015) I tyto oblasti významně souvisí právě se schopností emoční inteligence definovanou výše.

1.2.3 Morální povědomí

Morální hodnoty jsou důležité pro úspěšné soužití v současné společnosti. Dítě by se již od počátku vnímání mělo učit rozeznávat základní morální hodnoty, které uznává naše současná společnost. Především se jedná o schopnost rozeznat dobro od zla a upevnění základních morálních hodnot jako pravdomluvnost, věrnost, tolerance vůči ostatním a řada dalších. (Mikšík, 2007) Mnohé současné morální hodnoty vychází z původních tradic a náboženského vyznání, přičemž odráží některá přikázání Bible, např.

nezabiješ, nepokradeš, cti otce svého i matku svou apod. Další základní složkou morálky je *“nikomu neškodit a případně předcházet poškození druhých”* například formou jednoduchých zákazů. Tradiční morálka rovněž odráží zlaté pravidlo Bible *“nečiň druhým, co nechceš, aby činili tobě.”* (Možný, 2008) Zde můžeme vidět odkud pochází základy hodnot moderní či každé civilizované společnosti. Základní morální povědomí je pro člověka zásadní, na druhou stranu odráží přirozenou součást emoční inteligence člověka, a to empatické jednání.

Veškeré tyto hodnoty má za úkol člověku předávat zejména rodina, ve které vyrůstá. (Možný, 2008) Morálka představuje principy a zásady správného jednání, kterými se člověk řídí na základě svého vnitřního přesvědčení. Neměl by se jimi řídit ze strachu nebo z donucení. Morální hodnoty proto rodina měla dítěti předávat tak, aby samo věřilo v jejich správnost a důležitost. (Votava, 2019) Cílem výchovy je proto předat dítěti morální povědomí, schopnost pomáhat druhým bez očekávání protislužby a schopnost ovládat své emoce tak, aby jeho jednání bylo ku prospěchu celé společnosti i dítěte samotného.

1.3 Vývoj a charakteristiky postmoderní rodiny

Rodina jako společenský celek se neustále vyvíjí a reaguje na socioekonomické změny ve společnosti a mění se představy o ní. Předávání hodnot se tak v jednotlivých generacích může lišit tím, nakolik se od sebe odlišují samotné generace. Znaky současné rodiny ovlivňují zejména zájmy jednotlivce, tedy každého samostatného člena rodiny. Mezi nejznámější tři znaky postmoderní rodiny podle E. Shortera in Možný (2008) patří:

- Rozdílné hodnoty rodičů a dětí, vzhledem k větší hodnotové závislosti mladších generací (Y, Z, alfa) na masmédiích nežli generace jejich rodičů (Baby boomers, X).
- Nestabilní životy párů a vzestup rozvodovosti, častější změny partnerů u mladších generací.
- Snižování výskytu konceptu „rodinného hnízda“ vzhledem k emancipaci žen.

Rodina se jako instituce vyvíjí už tisíce let, znaky rodinných hodnot moderní společnosti a znaků současného konceptu rodin vyvíjejí zhruba od 50. let 20. století. V 60. letech byl ukončen „baby boom“, došlo k sexuální revoluci a využívání nových antikoncepčních metod bylo příčinou poklesu porodnosti. Postupem času se současná společnost začala vyznačovat odkládáním rodičovství, zvyšováním věku oddávání a rozvojem partnerských životů beze sňatku. (Možný, 2008)

V 80. letech se poprvé začal běžně projevovat koncept svobodných matek a zvýšil se domácností s pouze jedním rodičem. V současnosti již řada matek úmyslně neinformuje otce dítěte a záměrně si volí tento způsob výchovy a rodinného soužití. Dřívější koncept výběru budoucího partnera rodiči, který byl praktikován ještě na přelomu 19. a 20. století, kvůli zvyšování společenského prestiže rodiny v moderní společnosti již zcela vymizel a partnerský život se stal svobodnou soukromou volnou každého jedince. (Čermáková, 2000) Všechn tento pokrok autorka práce považuje za pozitivní a dle jejího názoru zvyšuje kvalitu života lidí. Volba partnera by měla být zcela svobodná a rovněž pokud se v průběhu času ukáže jako nesprávná, měl by mít jedinec možnost najít si partnera vhodnějšího.

Jedním ze znaků moderní společnosti je již zmíněné odsouvání sňatku a zakládání rodiny v pozdějším věku, s čímž souvisí i předmanželský sex, který patří v současnosti mezi běžné záležitosti, což současnou společnost i rodinu zcela odlišuje. S tímto fenoménem přirozeně narůstá také počet dětí narozených mimo manželství. Na novou situaci společnost reaguje řadou alternativ partnerského a rodinného soužití, které jsou běžně praktikovány, např. soužití nových partnerů s nevlastními dětmi. (Čermáková, 2000, Matějček, 2015)

V souvislosti s preferováním zájmů jedince se mimo pozdější sňatky preferuje také koncept volného soužití, kdy partneři o sňatek nejeví zájem. Pokud však partneři mají společné děti, sňatek je stále společensky preferovanější formou soužití. Trendem současné společnosti je rovněž soužití homosexuálních párů, které je v současnosti zcela normální, zatímco dřívější společnost jej považovala až za zvrácené. (Možný, 2008) I tento pokrok společnosti považuje autorka práce za pozitivní. Stejně tak zastává názor, že by mělo být homosexuálním párům umožněno mít nebo adoptovat děti. Pokud homosexuální pár dokáže dítěti dát dobré zázemí a prostředí pro výchovu, je pro něj podobné soužití mnohem prospěšnější, než kdyby jej vychovával pár heterosexuální v absolutně nevhodných podmínkách, např. závislost rodičů na drogách, týrání dítěte.

Rodinné hodnoty současných lidí reagují také na situaci na trhu práce, kde existují stovky příležitostí, jak mohou muži i ženy rozvíjet svou kariéru. V návaznosti na daný fakt si mnoho jedinců volí kariérní život a růst jako náplň svého života, kterou upřednostňují nad tradiční rodinou a volí si proto alternativní způsoby partnerského soužití, mnohdy bez dětí. Vývoj konzumní tržně orientované společnosti neustále více směřuje k prosazování zájmů jedince, což má vliv na strukturu a hodnoty rodiny. (Gillernová a kol., 2011; Matějček, 2015)

Struktura moderní rodiny se projevuje jako pár oddaný přibližně ve věku 25-30

let, který se vzhledem k ekonomické nestabilitě rozhoduje mít děti až v pozdějším věku. Rodiny si většinou nepožizují více než dvě děti. Pro rodiny je v současnosti důležitější životní úroveň než počet dětí, proto si raději volí zaopatřit nadstandardně jedno nebo dvě děti než průměrně uživit větší počet dětí. Výchova dětí se v současnosti rovněž projevuje materialistickým přístupem, stejně jako jsou celkové vzorce chování v rodině vystaveny značnému vlivu transferu majetku a peněz. Ve společnosti se zvyšují rozdíly mezi bohatstvím a chudobou, které se projevují v prosazování materialistických hodnot. (Gillernová a kol., 2011)

Rodiny v současné době snižují frekvence vztahů s lidmi z blízkého okolí, což způsobuje narůstající orientace na sociální kritéria a vzájemné posuzování se na základě majetkových hodnot. Tlak v ekonomické oblasti ve spoustě rodin zapříčiňuje zadlužení, což je současně jedním z důvodů preferování práce nad rodinným životem. Nesoulad pracovního a osobního života často vede k upadajícím vztahům mezi partnery, rodiči a dětmi, což vede k vysoké rozvodovosti a malému vlivu na výchovu dítěte. Výchovnou roli zde poté nahrazují veřejné instituce (škola) a společenské stimuly jako masmédiá. (Gillernová a kol., 2011; Matějček, 2015)

2 UTVÁŘENÍ SYSTÉMU HODNOT

2.1 Hodnotový systém a priority

Hodnotový systém představuje hierarchicky uspořádané uskupení hodnot, odrážející důležitost hodnot, které sdílí určitá skupina populace v konkrétním čase. Hodnotový systém jedince, případně skupiny jedinců, se zakládá na individualitě a neopakovatelnosti. V tomto ohledu reflektuje skutečnost, že každý jedinec je unikátní a jeho osobnost je odrazem individuality. Tato individualita osobnosti je příčinou jedinečnosti hodnotového systému u každého člověka na světě. (Průcha, 2010)

Autorka práce považuje za důležité podotknout, že vnitřní individuální osobnost člověka je pouze součástí komplexnějšího systému vlivů, které hodnotové systémy utvářejí. Zejména má na mysli skutečnost, že hodnotový systém utváří vlivy vnitřního i vnějšího charakteru, jak uvádí např. Sak (2002). Dále uvádí, že k osvojení hodnotového systému je zapotřebí, aby jedinec prošel individuálním a společenským procesem. Vztah mezi těmito procesy umožňuje socializaci jedince ve společnosti s ohledem na jeho autentičnost a jedinečnost osobnosti.

Vnější vlivy, které utvářejí hodnotový systém člověka mohou pocházet z jeho blízkého okolí, kterým je např. rodina, ale také další sociální uskupení, ve kterých se pohybuje (pracovní kolektiv, škola, přátelé apod.) a celkového společenského kontextu. Do této oblasti se řadí náboženství, kultura a další determinanty společnosti, ve které se pohybuje. (Kopřiva, 2006)

Na toto téma dále navazuje Sak (2002), který uvádí, že k modifikování hodnotového systému společnosti dochází na základě změn materiálních a duchovních podmínek. Autorka práce se shoduje s jeho názorem a poukazuje na skutečnost, že tyto podmínky se ve společnostech po celém světě významně liší. Z praktického hlediska uvádí jako příklad ekonomické rozdíly vyspělých států a zemí třetího světa, náboženské rozdíly mezi křesťanskou a muslimskou společností nebo kulturní rozdíly mezi etniky po celém světě.

Hodnotový systém odráží jedinečnost každé osobnosti a postoje člověka k sobě, okolí i světu. Tyto determinanty jsou významně ovlivněny jeho hierarchickým postavením ve společnosti a rolí, kterou v ní zastává. Mezi další vlivy se řadí skutečnost, jak je společností vnímán, chápán, přijímán a jak hodnotový systém většinové společnosti koresponduje s jeho psychikou, zájmy a morálkou. (Kraus, Poláčková, 2001)

Hodnotový systém člověka není stálý a vyvíjí se stejně jako jeho osobnost. Společně s ní dozrává a čím vyspělejší osobnost člověka je, tím více systém hodnot koresponduje s osobností člověka a přináší mu spokojenost. (Sak, 2002) Nutno podotknout, že abychom mohli hodnotový systém jedince pokládat za vyspělý, musí v něm být shledány prvky empatie a respektu vůči okolí. V případě, že hodnotový systém jedince následuje pouze sobecké a egoistické zájmy, nemůže se jednat o člověka s vyspělou osobností a hodnotami. V tomto názoru se autorka práce shoduje např. s Vágnerovou (2012), která uvádí, že empatie a chápání potřeb druhého patří mezi nedílnou součást formování vyspělé osobnosti.

Mikšík (2007) identifikoval šest základních typů hodnotových orientací jako:

- typ teoretický - základní hodnotou je poznání a člověk se zaměřuje na abstraktní vnímání jevů;
- typ ekonomický - základní hodnotou je užitečnost a člověk hledá efektivitu prospěch a blahobyť;
- typ estetický - základní hodnotou je krása, člověk je citově založený a jeho obraz světa a jeho vnímání se odlišuje od reality;
- typ sociální - základní hodnotou je láska, člověk je empatický, orientuje se na druhé a chce pomáhat druhým, vyznačuje lásku a altruismus;
- typ politický - základní hodnotou je moc, člověk má touhu ovládat druhé a dominovat jim;
- typ náboženský - základní hodnotou je jednota, člověk se nezajímá o materialismus a podřizuje se vyšším cílům, je spirituální a hledá smysl života.

Tyto hodnotové orientace jsou částečně flexibilní a u jedince se proměňují v závislosti na současných politických, kulturních a ekonomických podmínkách. Proměňuje se jednak základní hodnota společnosti v průběhu historie a liší se i základní hodnoty jednotlivých rodin. Člověk si v sobě nese pouze jedinou hodnotu, která by přesně určovala jeho hodnotový typ. Většinou u něj jedna hodnota dominuje a jiné jej doplňují. (Mikšík, 2007)

2.2 Budování systému hodnot

Lidé svůj systém hodnot zakládají na jednání a uvažování, kterým se v životě řídí. Není zcela podstatné, zda si jedinec svůj hodnotový žebříček plně uvědomuje nebo naopak jedná spíše intuitivně. Lidé často mívají problémy vztahující se ke schopnosti

formulace jejich životních hodnot. U těchto lidí zpravidla žebříček hodnot odpovídá určitému schématu, který převzali např. od své rodiny nebo z jiného zdroje (škola, partner, přátelé). V zásadě platí, že čím více je hodnotový systém člověka obsáhlý a pojí se s jeho osobností, tím více ovlivňuje jeho chování v praxi. (Rybář, 2011)

Z psychologického hlediska je požadováno, aby byl hodnotový systém jedince orientován na jeho vnitřní potřeby a korespondoval s jeho osobnostními vlastnostmi a charakterem. Jedinci by měl přinášet uspokojení, musí být ovšem realistický a do určité míry flexibilní. (Horká, 2000)

Utváření hodnotového systému závisí na dlouhodobém vlivu vnějších a vnitřních vjemů, které na člověka působí. Vnitřní hodnoty se zakládají na některém z objektivních faktorů, které člověk nemůže zcela ovlivnit jako například pohlaví či rodinné zázemí dítěte. Mezi nejvýznamnější faktory se dále řadí vnější vlivy jako materiální podmínky (u dítěte), vliv okolní institucí (škola, rodina) a celkový vliv společnosti, ve které člověk vyrůstá (ekonomická situace státu, kultura apod.). (Rybář, 2011)

Utváření systému člověka se tak zakládá na vlivu velkého množství faktorů a institucí. Z vnitřních podmínek má poté jednoznačně vliv samotná psychika člověka a síla jeho osobnosti, smysl pro charakter, etiku a morálku a mnoho dalších. (Votava, 2019) K těmto hodnotám se názorově přiklání i autorka práce.

Základní hodnoty předávají člověku zejména jeho rodina, ale také škola, vrstevníci a další lidé a aktivity, kterými dítě tráví svůj čas. V historii je možné se setkat s řadou předávaných hodnot, které se dostávají do rozporu s lidskostí jako např. rasová nadřazenost, třídní nesnášenlivost, rozkol náboženství a vědy. (Horká, 2000) V současné společnosti jsou pak již převážně předávány hodnoty v souladu demokratickou společností a ohleduplností vůči svobodám druhých. (Matějček, 2015) V tomto ohledu však autorka práce musí poukázat na skutečnost, že tomu tak není vždy. Aktuálním společenským problémem jsou nepokoje v USA a po celém světě způsobené vraždou Afroameričana George Floyda při policejním zásahu. Případ i jeho dopady na společnost poukazují především na přetrvávání rasové diskriminace i v moderní společnosti.

Extrémem se naopak stává rezignace na předávání hodnot ve smyslu vytváření “pseudosvobody” jedince. V takové rodině pak člověk nezískává dostatečný základ pro utváření vlastního hodnotového systému a tato problematika se buď pro něj stává významně složitějším nebo na ní naopak zcela rezignuje. (Matějček, 2015)

Aby byl rodič schopen svému dítěti předávat pozitivní hodnoty, musí je nejprve sám uznávat a vlastnit. Nevychází-li výchova z pevného hodnotového základu rodičů,

předávání hodnot se stává neúspěšné a nepodložené, jelikož dítě v rodiči nevidí potřebný autoritativní vzor, který by dané hodnoty vlastnil. Dítě potřebuje hodnoty nejprve vidět a pozorovat na rodičích, teprve poté je může samo přebírat a přetvářet na základě své vlastní individuality. (Votava, 2019)

2.3 Rodina a její význam při utváření hodnot

Rodina poskytuje dítěti vzory pro poznání sama sebe a seznamuje ho s mužskou a ženskou rolí ve společnosti. Umožňuje dále dítěti aplikovat nově nabyté zkušenosti v praxi a ověřit si, zda jsou přebírané hodnoty správně nastaveny a pochopeny. Slouží zejména jako zdroj pro pochopení a akceptování společenských norem a také jako regulátor chování jedince, což se v praxi projevuje tak, že dítěti rodina nastavuje hranice chování, které nesmí překračovat. (Kraus, Poláčková, 2001)

Rodiče mají primární odpovědnost za výchovu svých dětí, přičemž každý jedinec vychází z jiného společensko-kulturního prostředí. Děti se za příznivých podmínek do značné míry samy učí a projevují vlastní zvědavost a samostatnost, která je prostřednictvím výchovy pouze doplňována a usměrňována. (Horká, 2000)

Zatímco v minulosti byly uplatňovány teorie, dle kterých výchova začíná až s nástupem vnímání a rozumových schopností dítěte, moderní poznatky se přiklání k tomu, že výchova dítěte začíná již v prenatálním vývoji. V tomto ohledu se jedná zejména kontakt plodu s matkou a důraz na její psychický stav a pohodu během těhotenství, které mají na dítě vliv. (Matějček, 2015) Již narození dítěte začíná měnit vlastní hodnotový systém rodičů, kteří se zpravidla stávají odpovědnějšími, spořádanějšími a snaží se kvůli dítěti žít lépe, a předávat mu do života pozitivní impulsy a hodnoty. (Horká, 2000)

S ohledem na význam předávání hodnot je vlastní hodnotový systém rodičů pro výchovu dítěte zásadní. (Gillernová, 2011) Rodič by dle názoru autorky měl být osobností, která dítěti nastaví správné hodnoty a vytvoří pozitivní základ do života. Rodiče dítěti stanovují řád a hranice, které slouží pro jeho lepší vnímání sama sebe a lepší interakce s okolním světem.

V moderní výchově se můžeme setkávat s rizikovými faktory jako dysfunkce rodiny a manželské krize, které se projevují rozkošem hodnotového systému rodičů. Výchova se tak stává nejednotnou a méně kontrolovanou. Vzájemné neshody oslabují vůli rodičů k výchově a ochotu dětí podřídit se jejich autoritě. Vůči okolním vlivům se tak dítě stává osamocené a utváření kvalitního a pozitivního hodnotového systému je pro něj složitější. (Matějček, 2015)

Postmoderní rodina se rovněž vyznačuje úbytkem sankcí a kontroly, čímž se od utváření hodnotového systému dítěte rovněž začíná distancovat. Vyvrcholení dysfunkcí v rodině vede k rozpadu manželství a rozvodu, což má za následek ztrátu vzoru (většinou mužského) při výchově i snížení kontaktu s dalšími rodinnými členy (babička, dědeček, tety, bratřenci apod.). (Gillernová, 2011)

Pokud se dospělí podílející se na výchově dítěte dokáží shodnout na základních normách, dítě se jejich systému hodnocení přizpůsobuje a osvojuje si jej. (Kraus, Poláčková, 2001) I přes veškeré neshody by se proto partneři ve výchově měli snažit o nalezení základních společných hodnot, které dítěti budou shodně předávat. Dle Matějčka (2000) by rodina pro dítě měla být základní životní jistotou a její dysfunkce pro něj může znamenat nejen negativní vliv na utváření hodnotového systému, ale může vést i k dlouhodobému narušení psychického stavu.

Na závěr kapitoly shrneme nejdůležitější faktory, které vedou k pozitivnímu utváření hodnot dítěte v rodině, jak je identifikovala Kohoutková a Šimoník (2007). Na prvním místě stojí harmonické soužití rodičů a jejich zájem a úsilí o nabytí vlastních pozitivních vlastností tak, aby mohli jít svému dítěti vzorem. Dále také vytváření pozitivní atmosféry v rodině, kdy rodina pro dítě nemůže být stresujícím prostředím. Obecně by rodiče měli své dítě vést k samostatnosti a jeho hodnotový systém zaměřit na vlastní odpovědnost a ohleduplnost vůči druhým. Rodiče dětí by se rovněž měli zajímat o jejich zájmy a přátele, jelikož volnočasové aktivity i lidé, se kterými dítě tráví čas, rovněž ovlivňují jeho hodnotový systém. S ohledem na nástup informační doby je rovněž potřeba podotknout, že by rodič měl dítě chránit před škodlivými nebo bezvýznamnými informacemi, což souvisí s usměrňováním činností na sociálních sítích a internetu.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

3.1 Výzkumný problém

Život v postmoderní společnosti se vyznačuje řadou nových specifikací každodenního života, které mohou ovlivňovat život lidí pozitivním i negativním způsobem. Jedná se např. o technologický pokrok informačních a komunikačních technologií, se kterým dřívější generace nemají zkušenosti. Rozvinuly se také možnosti pro kariéru a osobní rozvoj, posunul se čas pro založení rodin. Otázkou proto je, jaké současná společnost uznává hodnoty při výchově dětí a nakolik považuje různé hodnoty za důležité.

3.2 Výzkumné cíle a otázky

Cílem dotazníkového šetření je zjistit, jakým způsobem vnímají výchovu k hodnotám současní rodiče z lokality Zlínského regionu.

Výzkumné otázky

VO1: Nakolik považují rodiče v současné společnosti výchovu k hodnotám za důležitou?

VO2: Shodují se partneři při předávání hodnot svým dětem?

VO3: Z jakého zdroje současní rodiče čerpají inspiraci pro předávání hodnot svým dětem?

VO4: Jakým způsobem předávají rodiče hodnoty svým dětem?

VO5: Jaké hodnoty považují současní rodiče za nejdůležitější?

3.3 Design výzkumného šetření

V následující části je uvedeno, jakým způsobem je využita metoda dotazníku a jak probíhal výzkum práce.

3.3.1 Použitá metoda

Realizace výzkumného šetření proběhla s využitím metody dotazníku. Dotazníkové šetření představuje nejčastěji používanou metodou kvantitativního výzkumu. Jeho hlavní výhodou je možnost realizace šetření na dálku a možnost získávat data od velkého množství respondentů v relativně krátkém čase. Tímto způsobem se získávají data k následnému vyhodnocení prostřednictvím statistické analýzy, v rámci které se zjišťuje především procentuální poměr jednotlivých odpovědí a další statistiky při práci s numerickými hodnotami. (Chráska, 2007)

V rámci dotazníkového šetření můžeme využít tři základní typy otázek. Jedná se o otázky otevřené, uzavřené a škálové. (Mlčák, 2005) V dotazníku jsou především využity

uzavřené otázky, u kterých je respondentům předem formulovaná odpověď a také otázky škálové. Dotazník počítá s využitím škály verbální. Zpracována je rovněž tabulka hodnot, v rámci které respondenti hodnotí význam jednotlivých hodnot na numerické škále od 1 (nejméně) do 5 (nejvíce).

V dotazníku je celkem zpracováno 12 otázek, sedm otázek se vztahuje k předmětu výzkumu. Otázky mají buď předem formulovanou odpověď nebo využívají verbální škálu “rozhodně ano,” “spíše ano,” “ani ano, ani ne,” “spíše ne,” “rozhodně ne,” popř. škálu numerickou. Na konci dotazníku bylo respondentům položeno pět identifikačních otázek pro možnost charakterizace výzkumného vzorku.

Před započítáním samotného dotazníkového šetření byla realizována krátká pilotáž, v rámci které autorka práce rozdala dotazník deseti osobám ze svého okolí jako např. rodinní příslušníci a kolegové v práci. Cílem pilotáže bylo se ujistit, že respondenti správně chápou položené otázky, a že se ve formulaci ukázat nevyskytují žádné zbytečné nesrovnalosti nebo nedorozumění. Na základě poznámek respondentů z pilotního šetření bylo několik otázek přeformulováno.

3.3.2 Pilotáž

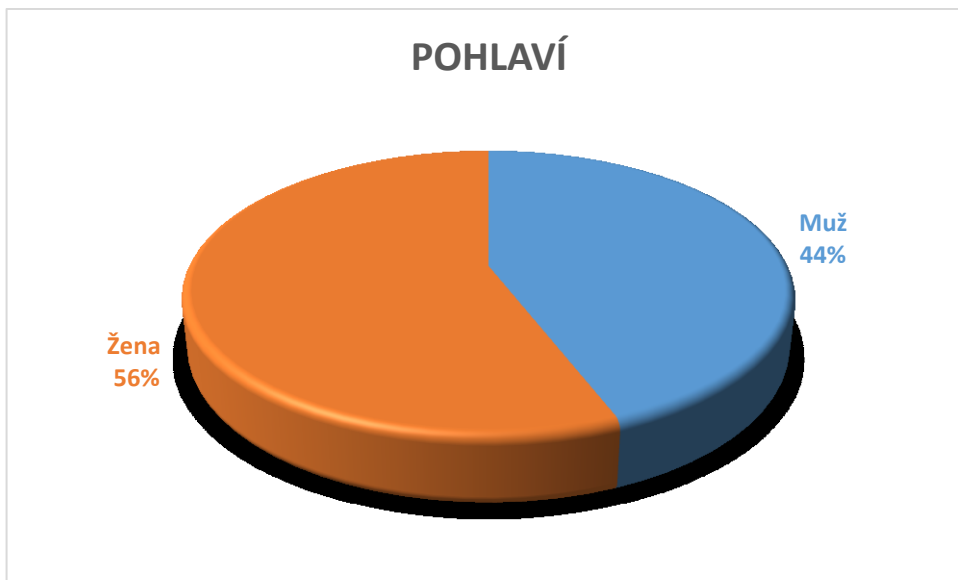
Po provedení pilotáže bylo realizováno samotné výzkumné šetření, které probíhalo prostřednictvím vyplnění online formuláře. K vyplnění autorka práce oslovila vhodné respondenty ze svého okolí a dotazník byl rovněž zpřístupněn široké veřejnosti. Nebyl však určen pro širokou veřejnost jako celek, ale pouze pro vybraný segment respondentů. Účelem bylo získat pro dotazník respondenty, kteří v současnosti vychovávají alespoň jedno dítě a pochází z oblasti Zlínského regionu. Dotazníkové šetření proto probíhalo pouze na regionální úrovni a účelu dotazníku byli jeho respondenti informováni.

3.3.3 Realizace

Dotazníkové šetření probíhalo v týdnu od 7. května do 14. května 2020. Dotazník vyplnilo celkem 127 respondentů, z toho převážnou většinu tvořili lidé oslovení autorkou práce pocházející z oblasti Zlínského regionu. Návratnost u oslovených respondentů byla poměrně vysoká, autorka oslovila celkem 142 respondentů. Návratnost činí celkem 89%. Zjištěné výsledky byly převedeny do programu Microsoft Excel, kde byly udělány přesnější statistiky výsledku a generovány grafy.

3.4 Výzkumný vzorek

Pro charakterizaci respondentů bylo využito 5 uzavřených otázek. Tyto otázky zjišťovaly základní informace o respondentech a jejich rodinném životě. Umístěny byly na samotném konci dotazníku.

Obrázek 1: Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Nadpoloviční podíl respondentů tvoří ženy, kterých se dotazníkového šetření zúčastnilo celkem 71. Dotazník rovněž vyplnilo 56 mužů, kteří představují zbývající část respondentů. Struktura pohlaví u jednotlivých respondentů je relativně vyvážená.

Obrázek 2: Věková kategorie respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

U respondentů můžeme pozorovat dvě hlavní věkové kategorie. Dominuje především věková kategorie 37 až 55 let, ze které se dotazníkové šetření zúčastnilo celkem 72 respondentů. Další podstatnou část výzkumného vzorku tvoří respondenti z věkové kategorie 18 až 36 let, a to celkem 51 respondentů. Další čtyři respondenti pochází z věkové kategorie 56 let a více a dotazník nevyplnil žádný respondent mladší 18 let. Vzhledem k tomu, že byl dotazník určen pro rodiče, můžeme ve věkové struktuře respondentů pozorovat poměrně vysokou míru rodičů z vyšších věkových kategorií. Tato struktura poměrně souhlasí s aktuálním trendem zakládání rodiny v pozdějším věku, zejména po 30. roku života.

Obrázek 3: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

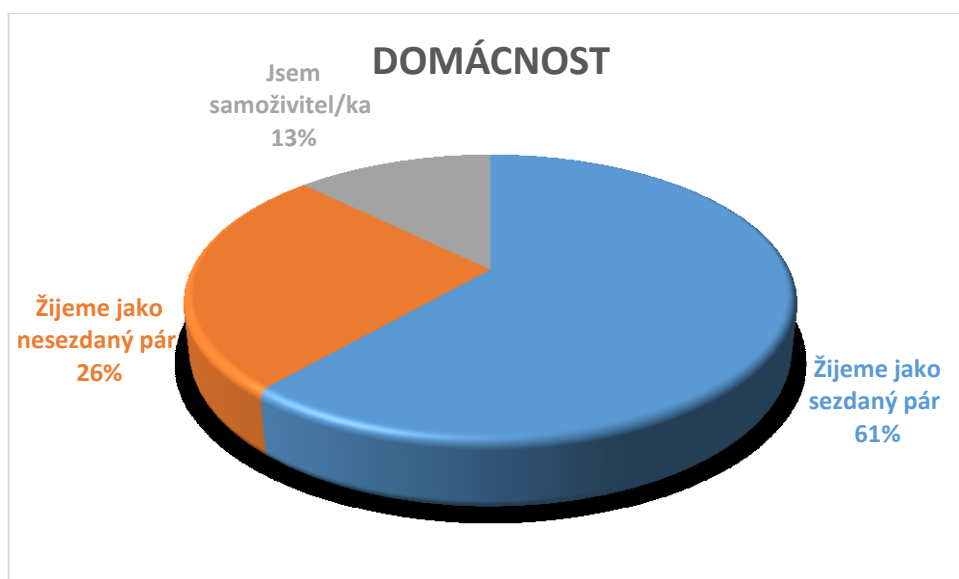
V této oblasti dominují dvě hlavní skupiny respondentů, a to především respondenti se středoškolským vzděláním s maturitou (68 respondentů), kteří tvoří nadpoloviční většinu. Více než třetina respondentů, konkrétně 46 z nich, disponují rovněž vysokoškolským vzděláním. Ve velmi malé míře byly rovněž zmíněny možnosti středoškolské vzdělání bez maturity (6 respondentů), vyšší odborné vzdělání (5 respondentů) nebo základní vzdělání (2 respondenti).

Obrázek 4: Počet dětí respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Největší počet respondentů má dvě děti, jedná se celkem o 62 z nich. Dalších 56 respondentů má jedno dítě a v menší míře se mezi respondenty objevili také rodiče se třemi a více dětmi (9 respondentů). Žádný z respondentů nevedl možnost, že by byl bezdětný. Tato možnost byla v dotazníku uvedena pouze kontrolně, aby mohla být případně identifikována míra odpovědí bezdětných osob. Pro dotazník jsou žádoucí především respondenti, kteří své děti vychovávají, proto je zjištěná struktura odpovědí jako výzkumný vzorek ideální.

Obrázek 5: Struktura domácnosti respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Naprostá většina respondentů žije jako sezdáný pár se svým manželem či manželkou, jedná se celkem o 78 z nich. Více než čtvrtina respondentů, konkrétně 33, žije se svým partnerem jako nesezdáný pár. Možnost samoživitel označilo pouze 16 respondentů. Autorka považuje tuto strukturu odpovědí z hlediska kvality výzkumného vzorků za pozitivní, jelikož zahrnuje vysokou míru rodičů vychovávajících děti v úplných rodinách.

3.5 Výsledky dotazníkového šetření

Respondenti odpovídali v online dotazníku na celkem sedm jednotlivých otázek, z toho čtyři otázky jsou uzavřené nebo škálové s jedinou možnou odpovědí. V dalších dvou otázkách mohli odpovědět prostřednictvím většího počtu odpovědí. Poslední otázka je sestavená jako tabulka 15 hodnot, kde respondenti uváděli míru důležitosti u každé jednotlivé hodnoty na numerické škále od 1 (nejméně) do 5 (nejvíce). Vzhledem k množství získaných poznatků právě poslední otázka má dle názoru autorky vysokou vypovídací hodnotu oproti ostatním.

Otázka č. 1 - Považujete předávání správných životních hodnot svým dětem za důležitou součást výchovy?

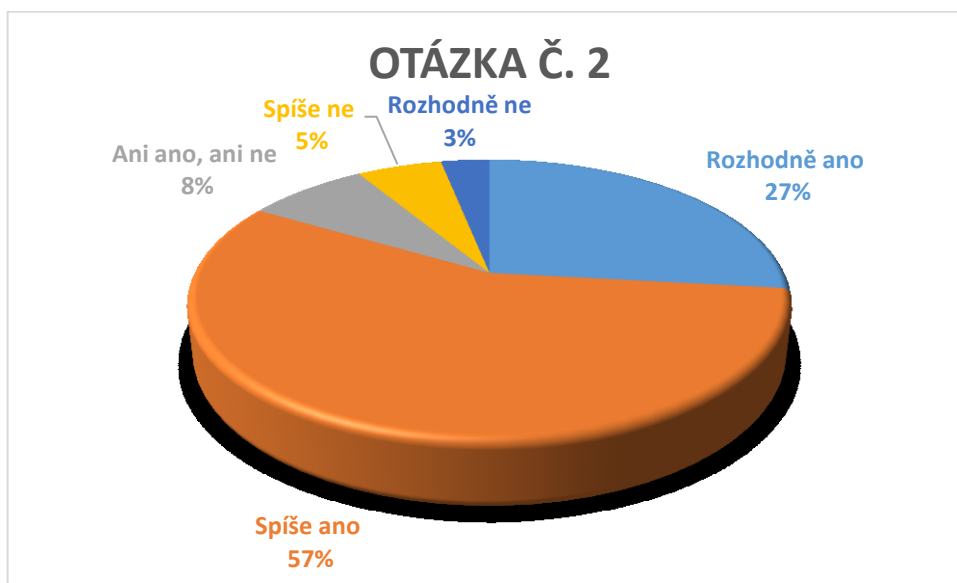
Obrázek 6: Otázka č. 1 – výsledky

Zdroj: vlastní zpracování

Pro naprostou většinu rodičů je předávání správných životních hodnot jejich dětem zcela zásadní, jak prokazuje vysoká míra zjištěných kladných odpovědí (83 %).

Celkem 59 respondentů označilo možnost “rozhodně ano” a dalších 46 respondentů “spíše ano.” Celkem 14 respondentů uvedlo neurčitou odpověď a záporné odpovědi jsou spíše výjimkou (8 respondentů). Odpověď “rozhodně ne” dokonce neuvedl žádný z respondentů dotazníku. Ze zjištěných výsledků můžeme usoudit, že předávání správných hodnot patří mezi důležitou součást výchovy v současné rodině.

Otázka č. 2 - Je váš žebříček hodnot při výchově dětí v souladu a žebříčkem hodnot vašeho partnera? (popř. druhého rodiče dítěte)

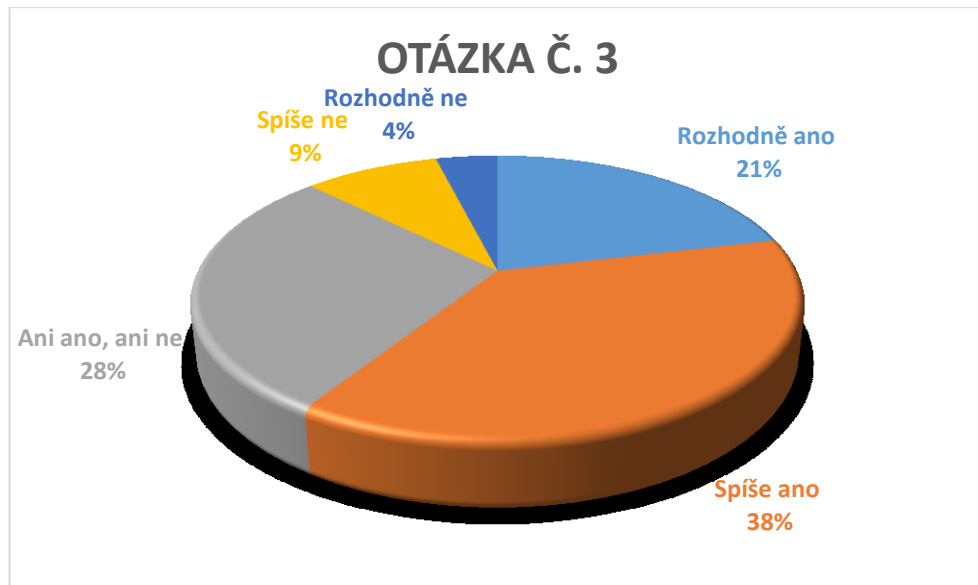

Obrázek 7: Otázka č. 2 – výsledky

Zdroj: vlastní zpracování

U většiny respondentů se žebříček hodnot při výchově dítěte shoduje s žebříčkem hodnot druhého rodiče (partnera) nikoli však v úplném rozsahu vzhledem k tomu, že odpověď „rozhodně ano” uvedlo pouze 34 respondentů z celkových 127. Nejčastěji byla označována odpověď “spíše ano,” kterou uvedlo až 72 respondentů, což představuje nadpoloviční většinu. Míra záporných odpovědí (9 %) je zde velmi nízká, pouze mírně vyšší než v předchozí otázce. Zápornou odpověď uvedlo pouze 11 respondentů a neurčitou odpověď dalších 10 respondentů. Souhlas v předávání hodnot ve výchově dítěte tak můžeme u občanů Zlínského kraje pozorovat ve vysoké míře, což autorka práce považuje za pozitivní zjištění.

Otázka č. 3 - Uplatňujete ve výchově stejné hodnoty jako kdysi vaši rodiče u vás?

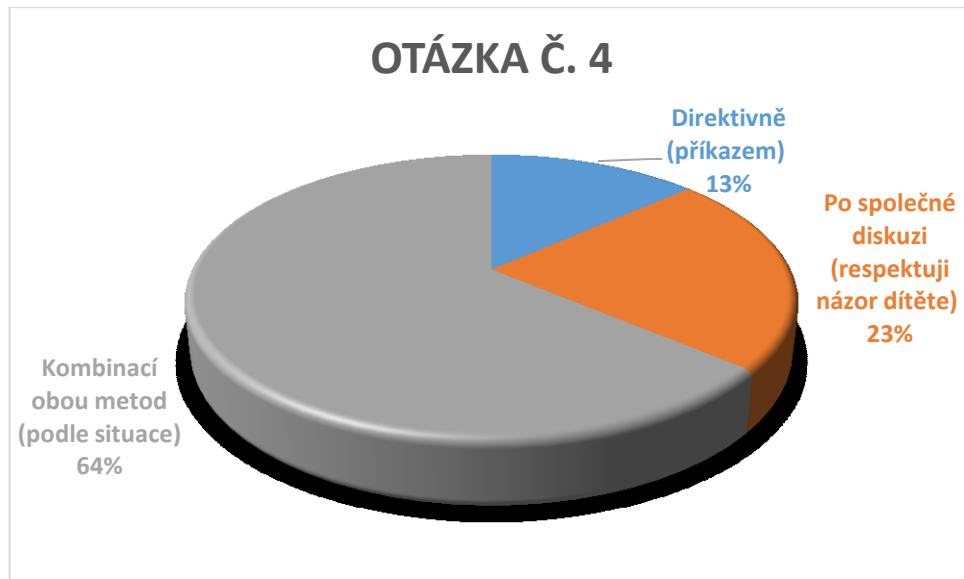

Obrázek 8: Otázka č. 3 – výsledky

Zdroj: vlastní zpracování

Mírně odlišná struktura výsledků byla zjištěna u sledování skutečnosti, zda lidé využívají při výchově stejné hodnoty jako jejich rodiče. V této otázce můžeme především pozorovat vysokou míru neutrálních odpovědí, které uvedlo celkem 36 respondentů, což je téměř třetina. Přesto však nadpoloviční většina respondentů uvádí kladnou odpověď, konkrétně možnost “rozhodně ano” uvedlo 27 respondentů a možnost “spíše ano” dalších 48 respondentů. Míra záporných odpovědí je zde relativně nízká (13 %), odpověď “spíše ne” uvedlo 11 respondentů a “rozhodně ne” dalších pět respondentů. Z otázky nelze usoudit, zda se jedná o pozitivní zjištění, můžeme zde však pozorovat, že ve výchově existují jisté vzorce, které se nadále přenášejí mezi generacemi. Předávání hodnot je na základě tohoto zjištění o to důležitější vzhledem k tomu, že nezasahuje pouze život vychovaných dětí, ale také další generace.

Otázka č. 4 - Jakým způsobem hodnoty svému dítěti/ dětem předáváte?

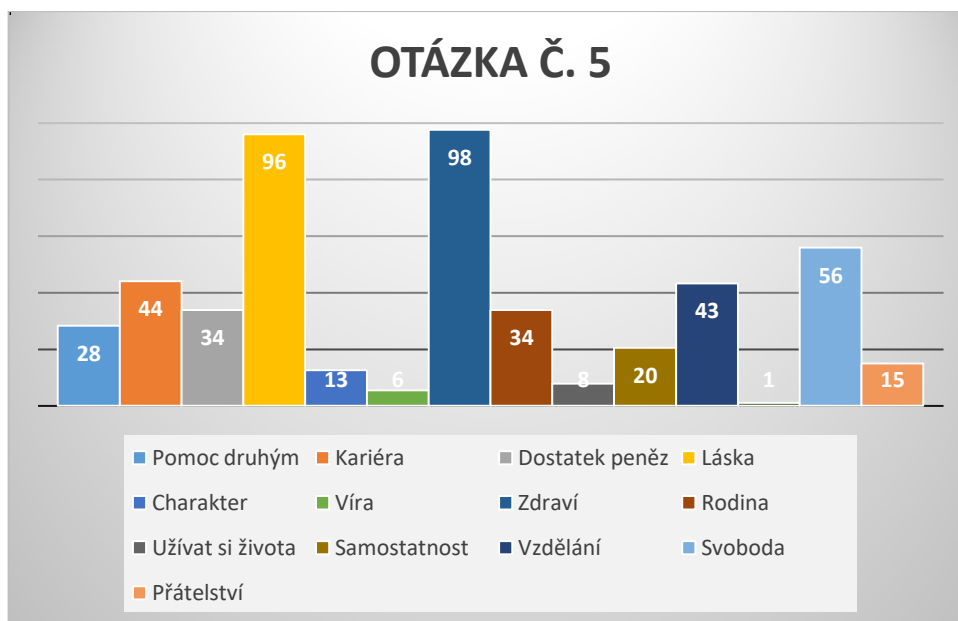

Obrázek 9: Otázka č. 4 – výsledky

Zdroj: vlastní zpracování

Naprostá většina respondentů uvedla možnost, že při předávání hodnot preferují různé způsoby s ohledem na aktuální situaci. Možnost kombinace obou metod označilo celkem 81 respondentů, což představuje nadpoloviční většinu. Ostatní odpovědi jsou označovány ve významně nižší míře. Předávání metod výhradně na základě společné diskuze uvádí 29 % respondentů, což je zhruba pětina. Výhradně direktivní způsob označilo pouze 17 respondentů, což poukazuje na to, že současní rodiče nechávají dětem ve výchově značný prostor pro jejich vlastní rozvoj osobnosti, a utváření žebříčku hodnot na základě svých preferencí.

Otázka č. 5 - Označte 5 hodnot, které jsou pro vás v životě nejdůležitější.

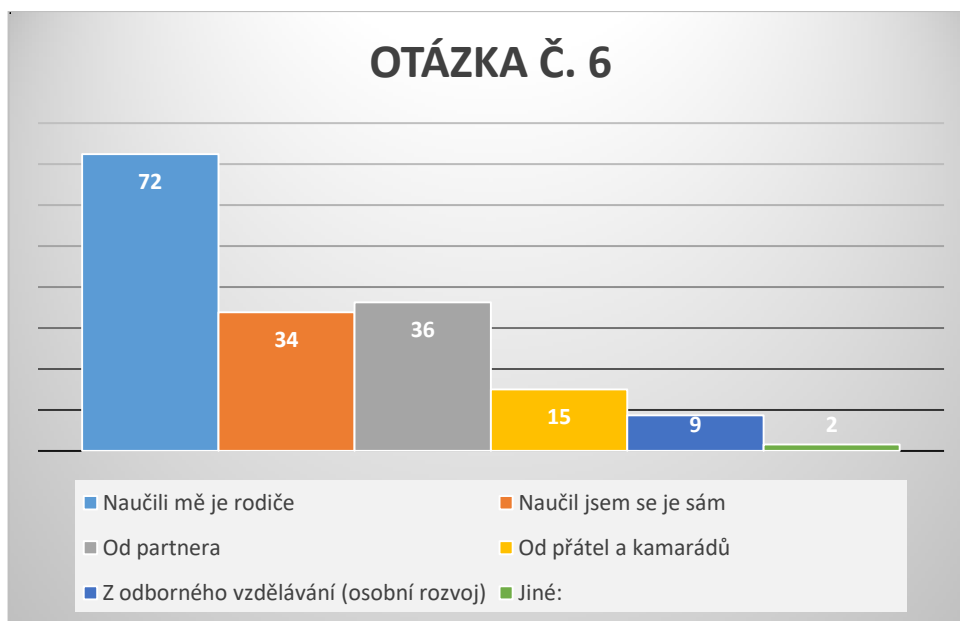

Obrázek 10: Otázka č. 5 – výsledky

Zdroj: vlastní zpracování

Tato otázka se od ostatních lišila tím, že zde respondenti mohli uvést více odpovědí. Každý z nich označil pět hodnot, které v životě považuje za nejdůležitější. Respondenti dostali seznam celkem 15 různých hodnot, mezi nimiž bylo nejčastěji označovanou hodnotou zdraví, které uvedlo 124 respondentů a také láska, kterou označilo 122 respondentům. Vysoká míra odpovědi byla rovněž zjištěna u svobody (71), kariéry (56), vzdělání (55), ale také u dostatku peněz (43), rodiny (43), pomoci druhým (36). Méně než 30 respondentů, tj. méně než čtvrtina, označili možnosti samostatnost (26) užívat si života (10), charakter (16), přátelství (19). Nejmenší množství respondentů označilo položky víra (7) a poslušnost (7). Autorka se nedomnívá, že by některé hodnoty pro ně nebyly důležité, dávají ovšem přednost hodnotám jiným. Můžeme si např. povšimnout, že mnohem větší počet respondentů uvedl mezi nejdůležitějšími pěti hodnotami možnost “kariéra,” která byla označována více než dvakrát častěji oproti pomoci druhým, přátelství nebo charakteru. Jak zde můžeme pozorovat, aktuální společnost a výchova k hodnotám se více orientuje na kariéru, vzdělání a finanční jistoty.

Otázka č. 6 - Odkud čerpáte hodnoty, které dítěti předáváte? (více odpovědí)

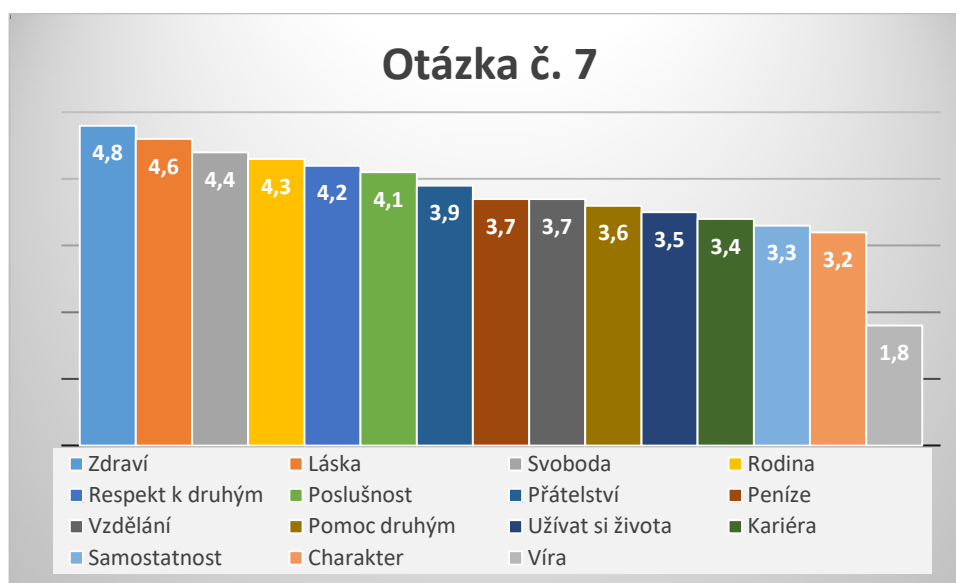

Obrázek 11: Otázka č. 6 - výsledky

Zdroj: vlastní zpracování

U této otázky respondenti označovali více odpovědí. Tato otázka rozšiřuje zjištění získaná v otázce č. 3. Jak šlo z předchozích odpovědí předpokládat, naprostá většina rodičů předává hodnoty, které jim předali jejich rodiče. Tuto možnost označilo celkem 92 respondentů. Dále jsou také uváděny hodnoty získané vlastním úsilím (43) nebo od partnera (46). V menší míře také hodnoty přátel a kamarádů a nejmenší množství respondentů uvedlo možnost odborné vzdělávání a osobní rozvoj. Dva z respondentů rovněž označili odpověď „jiné,” neuvedli ovšem konkrétní odpovědi. Jak můžeme pozorovat, kromě hodnot získaných od rodičů uplatňují respondenti spíše hodnoty z vlastních zkušeností nebo od partnera.

Otázka č. 7 - Do jaké míry je pro vás důležité předat následující hodnoty vašemu dítěti/dětem?

Obrázek 12: Otázka č. 7 - výsledky

Zdroj: vlastní zpracování

Tato otázka zahrnuje poměrně vysoký rozsah zjištění, respondenti uváděli odpovědi na numerické škále od 1 (nejméně) do 5 (nejvíce). V rámci této otázky byla zjišťována míra důležitosti u konkrétních 15 hodnot. Využit je stejný rozsah odpovědí jako v otázce číslo 5. Absolutně nejdůležitějšími hodnotami jsou pro respondenty zdraví a láska (modus = 5). Velmi vysokých hodnot dosáhly rovněž položky svoboda (4,4), rodina (4,3), respekt k druhým (4,2) a také poslušnost (4,1). Můžeme zde pozorovat, že zjištěné hodnoty se od výsledků otázky, kde respondenti vybírali 5 nejdůležitějších hodnot liší. Pokud respondenti museli vyloučit některé možnosti, rozhodovali se spíše egoisticky, zatímco při ponechání většího rozsahu hodnot upřednostňují i hodnoty altruistické.

Vysoké hodnoty vykazují i peníze (3,7), vzdělání (3,7), přátelství (3,9) a pomoc druhým (3,6). U ostatních hodnot se průměrné výsledky pohybují mírně na středovou hodnotou 3. Výjimku ovšem představuje víra (1,8), u které byla zjištěna signifikantně nižší míra důležitosti oproti ostatním hodnotám. V otázce nebylo určeno, že má jít konkrétně o víru v Boha, jedná se o víru z obecného hlediska. Je možné, že respondenti dotazníku si u této otázky sugestivně vybavili právě problematiku víry v Boha, která v současné moderní společnosti nepatří mezi často uznávané hodnoty. Při pilotáži však tuto položku respondenti chápali správně. Každopádně zde můžeme pozorovat pouze velmi nízkou míru důležitosti (modus = 2).

3.6 Interpretace dat a diskuze

Shrnutí a interpretace dat je prezentována prostřednictvím odpovědí na výzkumné otázky, jejichž znění pokrývá rozsah celého výzkumu.

VO1: Nakolik považují rodiče v současné společnosti výchovu k hodnotám za důležitou?

Předávání správných životních hodnot svému dítěti považuje za důležité naprostá většina respondentů, kladné odpovědi uvedlo celkem 38 % respondentů. Záporné odpovědi byly spíše výjimkou (6,3 %), většinu zbylých odpovědí tvořila neurčitá možnost “ani ano, ani ne” (11 %).

VO2: Shodují se partneři při předávání hodnot svým dětem?

V další otázce byli respondenti dotazováni, zda jejich žebříček hodnot koresponduje s hodnotami druhého rodiče dítěte. I v této oblasti byla zjištěna převážná míra kladných odpovědí, což představuje pozitivní zjištění. V nadpoloviční většině případů se však tento žebříček hodnot neshoduje v plné míře, jelikož odpověď “spíše ano” uvedla nadpoloviční většina respondentů (83 %). Míra záporných (9 %) i neurčitých odpovědí (8 %), byla u této otázky relativně nízká.

VO3: Z jakého zdroje současní rodiče čerpají inspiraci pro předávání hodnot svým dětem?

V dotazníku bylo zjištěno, že lidé poměrně často předávají svým dětem hodnoty, které získali od svých vlastních rodičů. U naprosté většiny respondentů se předávané hodnoty shodují s hodnotami získaných od rodičů. Míra kladných odpovědí byla zjištěna u většiny respondentů (59 %). Rovněž jsme u této otázky mohli setkat s nadstandardně vysokou mírou neutrálních odpovědí “ani ano, ani ne” (28 %). Míra záporných odpovědí zůstala relativně nízká (13 %) jako u předchozí otázky.

Kromě hodnot získaných od svých rodičů respondenti při výchově preferují předávání hodnot nabytých vlastních zkušeností (34 %) nebo od partnera (36 %). V menší míře se setkáváme také přebíráním hodnot od přátel (15 %) nebo z odborné literatury (9 %). Na toto zjištění může mít např. vliv to, že naprostá většina respondentů žije s partnerem (82 %) a dotazník vyplnila pouze menší míra samoživitelů či samoživitelek (13 %).

VO4: Jakým způsobem předávají rodiče hodnoty svým dětem?

Respondenti předávají hodnoty direktivním i konzultačním způsobem závislosti na potřebe k aktuální situaci. Menší část respondentů využívá převážně pouze jeden z těchto způsobů přičemž častější je využití formy konzultační oproti direktivní.

VO5: Jaké hodnoty považují současné rodiče za nejdůležitější?

Respondenti uváděli, jaké hodnoty jsou v životě nejdůležitější. Z připraveného výčtu hodnot nejprve označili pět nejdůležitějších. Nejvyšší množství respondentů jednoznačně uvedlo možnosti zdraví (98 %) a láska (96 %). Vysoká míra byla rovněž zjištěna u svobody (56 %), kariéry (44 %) a vzdělání (43 %). Tyto hodnoty byly označovány častěji než např. charakter (13 %), přátelství (15 %) nebo pomoc druhým (28 %).

Tato otázka byla v dotazníku později ještě rozvinutá o hodnocení jednotlivých faktorů na numerické škále od jedné do pěti. Hodnocení zde bylo velmi podobné a podrobněji byly zjištěny průměry u významu těchto položek. Zjištěny byly následující výsledky, v rámci kterých jsou především nejvíce oceňovány hodnoty jako láska (4,8) a zdraví (4,6), následované svobodou (4,4), respektem k druhým (4,2) a také poslušností (4,1). Zajímavé je, např. zjištění vysoké hodnoty u poslušnosti, které mezi nejdůležitějšími pěti hodnotami respondenti nepřisovali takový význam. Vysoké hodnoty vykazují také položky jako peníze (3,7), vzdělání (3,7), přátelství (3,9) a pomoc druhým (3,6). Signifikantně nejnižší hodnoty byly zjištěny oblasti významu víry (1,8), které respondenti takový význam nepřikládají.

S podobnými výsledky se můžeme např. setkat u Hancové (2010), která ve svém výzkumu uvádí zjištění, že nejdůležitější hodnotou bez ohledu na věk nebo pohlaví je pro lidi jejich zdraví. Rovněž uvádí, že většina respondentů předává svým dětem hodnoty tak, jak je naučili rodiče a přesah předávaných hodnot je tak mezigenerační.

I u Patákové (2010) se můžeme setkat s podobnými výsledky. I dle jejího výzkumu považují lidé za nejdůležitější hodnoty zdraví a lásku. Dále také preferují hodnoty jako rodinu, lidský život, spokojenost, kamarádství, zázemí a bydlení, práci a další.

3.7 Doporučení pro praxi

Doporučení pro praxi vychází z provedeného výzkumu i literární rešerše. Jeho základem je aplikovat cvičení, které umožní člověku lépe si uvědomit a budovat svůj hodnotový žebříček. Jak uvádí Rybář (2011), mnoho lidí si svůj hodnotový žebříček zcela neuvědomuje a jedná intuitivně. Jeho vlastní hodnoty pak většinou pochází z různých zdrojů, např. rodiče, partner, kamarádi a další.

Cvičení slouží pro osobní rozvoj a může jej využít prakticky každý. Jeho základ pochází z knihy Toman (2015).

Instrukce: Účastník si nejprve sepiše seznam hodnot, které uznává i neuznává. Cílem je vytvořit co nejdelší seznam různých hodnot charakteristických pro společnost, ve které se pohybuje. Počet hodnot není omezen. Tyto hodnoty účastník napíše na papír tak, aby z nich mohl vystříhnout proužky, se kterými bude dále pracovat. Jako příklad můžeme uvést hodnoty využití ve výzkumu práce: zdraví, láska, samostatnost, kariéra, vzdělání, peníze, pomoc druhým atd. (Toman, 2015)

Druhým krokem je seřadit tyto hodnoty podle důležitosti. V rámci tohoto třídění účastník odliší hodnoty, které uznává či neuznává a dále si vyčlení hodnoty tak, že systém odhalí seznam jeho nejdůležitějších hodnot. (Toman, 2015)

Autorka práce chce přidat vlastní poznatky k tomu, jak dále se seznamem pracovat. Pro lepší uvědomění doporučuje, aby u každé hodnoty, kterou účastník uznává také napsal, odkud tato hodnota pochází a jak ji získal, tj. od rodičů, partnera, vlastním poznáním, odborným vzděláváním, od přátel a další. Na základě toho pak může účastník cvičení přesně poznat, odkud v životě získal všechny své hodnoty, které uznává. Zjištění v tomto ohledu mohou být velmi zajímavá.

Dále autorka práce doporučuje, aby toto cvičení respondenti udělali i se svými dětmi (pokud mají odpovídající věk a rozumové schopnosti). Tímto způsobem rodiče zjistí nejen to, jakým způsobem chápou a přebírají děti jejich hodnoty, ale také, jak na jejich hodnotový systém působí další okolí (škola, vrstevníci, volnočasové aktivity, prarodiče).

Cvičení by rovněž mělo být prováděno opakovaně, díky čemuž mohou účastníci pozorovat, jak se mění jejich vlastní hodnotový systém i hodnotový systém jejich dětí. Intervaly by měly být relativně dlouhé, např. 6 měsíců nebo při významném zážitku jako změna školy/ práce, rozchod s partnerem a další.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývá problematikou výchovy k hodnotám v současné rodině. Cílem práce bylo zjistit, jakým způsobem rodiče ze Zlínského regionu vedou své děti k získávání hodnot a jaké hodnoty považují za nejdůležitější. Tento cíl byl naplněn prostřednictvím kvantitativního šetření s využitím metody dotazníku. Podmínkou účasti na dotazníkovém šetření bylo bydliště ve Zlínském okrese a minimálně jedno dítě v domácnosti. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 127 respondentů s návratností 89 %. Respondenti uváděli své názory a postoje prostřednictvím uzavřených odpovědí, a také na numerické a verbální škále. V práci byly zodpovězeny celkem tři výzkumné otázky a naplněny cíle výzkumu a bakalářské práce.

Zjištěním v této bakalářské práci je především to, že předávání správných hodnot svým dětem považují obyvatelé Zlínského kraje za velmi důležité. Respondenti nejčastěji dětem předávají hodnoty, které jim dříve předali jejich rodiče, což tuto důležitost potvrzuje. Předávání hodnot se totiž nezaměřuje pouze na děti, ale také na další generace. Obyvatelé Zlínského regionu také přidávají hodnoty získané z vlastních zkušeností nebo od partnera a ve většině případů se žebříček hodnot při výchově shoduje žebříčkem hodnot partnera. Na toto zjištění může mít vliv to, že většina respondentů žije v páru a dotazník vyplnilo pouze malé množství samoživitelů. Předávání hodnot od přátel nebo z odborné literatury je u respondentů méně časté.

Pro respondenty jsou nejdůležitějšími hodnotami především zdraví a láska, ale také svoboda, vzdělání a kariéra. Tyto hodnoty respondenti označovali častěji než např. pomoc druhým nebo přátelství a charakter. Tato skutečnost poukazuje na podporu asertivity a cílevědomosti, ale vyznačuje se rovněž jistou mírou egoismu. Pokud však měli k dispozici všechny hodnoty a určovali jejich význam na numerické škále, altruistickým hodnotám byla připisována důležitost vyšší.

Doporučení se zakládají na provádění cvičení pro osobní rozvoj, které účastníkovi pomůže vizuálně uspořádat a lépe si uvědomit svůj hodnotový systém. Základní cvičení pochází z literatury pro osobní rozvoj a autorka jej dále rozvinula o vlastní poznatky získané dotazníkovým šetřením.

Námětem pro další výzkum může být rozšíření dotazníkového šetření na více regionů či krajů v republice, popřípadě i na další státy. Na základě toho vznikne porovnání názoru a postojů současných rodičů v různých lokalitách a může tak být zjištěno, zda se v různých lokalitách zjištěné výsledky liší. Autorka práce nepředpokládá, že by se hodnoty v

České republice mohly nějak významně odlišovat v závislosti na kraji. Odlišné výsledky však mohou dle názoru autorky být zjištěny při provádění šetření ve městech a na vesnicích a také při porovnávání výsledků různých států.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ČERMÁKOVÁ, M. Proměny současné české rodiny: rodina-gender-stratifikace. Praha: Sociologické nakl., 2000, s. 103. ISBN 80-858-5093-1.
- GILLERNOVÁ, I., V. KEBZA a M. RYMEŠ. Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí. Praha: Grada, 2011, s. 106. ISBN 978-802-4727-981.
- GOLEMAN, D. Emoční inteligence. Vyd. 2., (V nakl. Metafora 1.). Přeložil Markéta BÍLKOVÁ. V Praze: Metafora, 2011. ISBN 978-80-7359-334-6.
- FILOSOFIE ÚSPĚCHU. Maslowova pyramida. [online]. 2014. [cit. 01-05-2020]. Dostupné z. <https://www.filosofie-uspechu.cz/maslowova-pyramida-lidskych-potreb/>
- HANCOVÁ, B. *Rodina a výchova k hodnotám*. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta. Diplomová práce. 2013. Vedoucí práce: PaedDr. Jana Havlová
- HORKÁ, H. *Výchova pro 21.století – Koncepce globální výchovy v podmínkách české školy*. Brno: PAIDO, 2000. ISBN: 80-85931-85-0.
- CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024713694.
- KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese: [psychoterapeutické kapitoly pro sociální, pedagogické a zdravotnické profese]*. 5. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 8073671816.
- KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido. 2001. ISBN 8073150042
- KUČEROVÁ, S. *Člověk - hodnoty - výchova: kapitoly z filosofie výchovy*. Prešov: vl. n., 1996. ISBN isbn80-85668-34-3.
- MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíc potřebují*. Vyd. 7. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0853-2.
- MIKŠÍK, O. *Psychologické teorie osobnosti*. 2., přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1312-3.
- MLČÁK, Z. *Profesní kompetence sociálních pracovníků a jejich hodnocení klienty*. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2005. ISBN 8073681293.
- MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost: několik zásad pro začátečníky*. Praha: Sociologické

nakladatelství, 2008, s. 232. ISBN 978-808-6429-878.

PATÁKOVÁ, S. *Hodnotová výchova v současné rodině*. Univerzita Tomáše Bati. Fakulta Humanitních studií. Bakalářská práce. 2010. Vedoucí práce: Ing. Mgr. Leona Hozová

PRŮCHA, J. *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]*. 3. vyd. Praha: Portál, 2010. Psychologie (Portál). ISBN 978-80-7367-709-1.

RYBÁŘ, R. *Člověk - společnost a výchova k hodnotám*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5713-5.

SAK, P. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 80-7229-042-8.

ŠIMONÍK, O. *Pedagogická praxe*. Brno: MSD, 2007. 128 s. ISBN 80-86633-30-6

TOMAN, I. *Posedlost úspěchem: vášeň, která tvoří i ničí*. Praha: TAXUS International, [2015]. ISBN 978-80-87717-09-7.

TURECKIOVÁ, M. *Řízení a rozvoj lidí ve firmách*. Praha: Grada, 2004. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0405-6.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VOTAVA, J. *Sociální pedagogika v prostředí školy: cíle, hodnoty, prevence*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Institut vzdělávání a poradenství, 2019. ISBN 978-80-213-2996-6.

WILDING, CH. *Emoční inteligence: vliv emocí na osobní a profesní úspěch*. Praha: Grada, 2010. Psychologie pro každého. ISBN 9788024727547.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Pohlaví respondentů	29
Obrázek 2: Věková kategorie respondentů	29
Obrázek 3: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	30
Obrázek 4: Počet dětí respondentů	31
Obrázek 5: Struktura domácnosti respondentů	31
Obrázek 6: Otázka č. 1 – výsledky	32
Obrázek 7: Otázka č. 2 – výsledky	33
Obrázek 8: Otázka č. 3 – výsledky	34
Obrázek 9: Otázka č. 4 – výsledky	35
Obrázek 10: Otázka č. 5 – výsledky	36
Obrázek 11: Otázka č. 6 - výsledky	37
Obrázek 12: Otázka č. 7 - výsledky	38

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník.....	48
----------------------------	----

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

1. Uplatňujete ve výchově stejné hodnoty jako kdysi vaši rodiče u vás?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Rozhodně ne
- Součet

2. Je váš žebříček hodnot při výchově dětí v souladu a žebříčkem hodnot vašeho partnera?

(popř. druhého rodiče dítěte)

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Rozhodně ne

3. Považujete předávání správných životních hodnot svým dětem za důležitou součást výchovy?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Rozhodně ne

4. Jakým způsobem hodnoty svému dítěti/ dětem předáváte?

- direktivně (příkazem)
- po společné diskuzi (respektuji názor dítěte)
- kombinací obou metod
- jiné:

5. Označte 5 hodnot, které jsou pro vás v životě nejdůležitější:

- Pomoc druhým
- Kariéra
- Dostatek peněz
- Láska
- Charakter
- Víra
- Zdraví
- Rodina
- Užívat si života
- Samostatnost
- Vzdělání
- Víra
- Přátelství

6. Odkud čerpáte hodnoty, které dítěti předáváte? (více odpovědí)

- Naučili mě je rodiče
- Naučil jsem se je sám
- Od partnera
- Od přátel a kamarádů
- Z odborného vzdělávání (osobní rozvoj)
- Jiné:

7. Do jaké míry je pro vás důležité předat následující hodnoty vašemu dítěti/dětem? Hodnocení od 1 (nejméně důležité) do 5 (nejvíce důležité).

Hodnota	1	2	3	4	5
Zdraví					
Láska					
Svoboda					
Rodina					
Respekt k druhým					
Poslušnost					
Přátelství					
Peníze					
Vzdělání					
Pomoc druhým					
Užívat si života					
Kariéra					
Samostatnost					
Charakter					
Víra					

8. Pohlaví:

- muž
- žena

9. Věková kategorie:

- Méně než 18 let
- 18-36 let
- 37-55 let
- 56 let a více

10. Nejvyšší dosažené vzdělání

- Základní
- Středoškolské bez maturity
- Středoškolské s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

11. Počet dětí

- 0
- 1
- 2
- 3 a více

12. Vaše domácnost

- žijeme jako sezdáný pár
- žijeme jako nesezdáný pár
- jsem samoživitel/ka